

REŠEVANJE PROBLEMATIKE ZASVOJENOSTI IN NJEN VPLIV NA VARNOST IN ZADOVOLJSTVO OBČANOV MESTNE OBČINE KRANJ

MANJA VOVK

Mestna občina Kranj, Kranj, Slovenija
manja.vovk@kranj.si

Varnost in zadovoljstvo prebivalcev sta med drugim odvisna tudi od reševanja problematike zasvojenosti, zato v Mestni občini Kranj temu namenjamo precej pozornosti. V Uradu za družbene dejavnosti preko ustreznih strokovnih služb in programov namenjamo veliko pozornosti skrbi za preventivno in kurativno delovanje na področju reševanja problematike zasvojenosti. Preventivni programi naj bi bili v pomoč mladim, da bi znali prilagoditi svoje vedenje in ravnanje (prostor med vrstniki, osebnostne lastnosti, življenjski prostor, stanje v družbi), s ciljem, da se zmanjšajo različna tvegana vedenja mladostnikov. Če pa mladostniki in odrasli zaidejo v težave z zasvojenostjo, nepogrešljiv del predstavljajo kurativni programi. Preventivni in kurativni programi posredno prispevajo tudi k večji varnosti občanov v lokalni skupnosti.

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.8.2023.4](https://doi.org/10.18690/um.fvv.8.2023.4)

ISBN
978-961-286-792-8

Ključne besede:
zasvojenost,
varnost,
preventiva,
občani,
Kranj

Univerzitetna založba
Univerze v Mariboru

DOI
[https://doi.org/
10.18690/um.fvv.8.2023.4](https://doi.org/10.18690/um.fvv.8.2023.4)

ISBN
978-961-286-792-8

SOLVING THE PROBLEM OF ADDICTION AND ITS IMPACT ON THE SAFETY AND SATISFACTION OF RESIDENTS IN THE MUNICIPALITY OF KRANJ

MANJA VOVK

Municipality of Kranj, Kranj, Slovenia
manja.vovk@kranj.si

Keywords:

addiction,
safety and security,
prevention,
residents,
Kranj

Since the safety and satisfaction of residents depend, among other things, on solving the problem of addiction, in the Municipality of Kranj we pay a lot of attention to this. A significant effort within the Office for Social Activities, through certain services and programs, is therefore devoted to preventive and curative action in the field of solving the problem of addiction. Preventive programs are supposed to help young people to be able to adapt their behaviour in different environments (position among peers, personality traits, living space, situation in society), with the aim of reducing various risky behaviours of young people. If adolescents and adults get into addiction problems, curative programs are an indispensable part. Preventive and curative programs indirectly contribute to the greater safety of citizens in the local community.

1 Preventivni programi v Mestni občini Kranj

V Mestni občini Kranj (v nadaljevanju MOK) k varnosti in zmanjšanju možnosti različnih oblik zasvojenosti pripomoremo s preventivnimi programi. Že od leta 1999 deluje Lokalna akcijska skupina (LAS) za preprečevanje zlorabe drog v Mestni občini Kranj. LAS je strokovno posvetovalno telo župana. LAS sestavljajo strokovnjaki, predstavniki služb, ki se profesionalno ukvarjajo z biološkimi, psihološkimi in socialnimi vidiki zdravja prebivalstva, predstavniki prostovoljnih in humanitarnih organizacij in predstavniki uporabnikov preventivnih programov. Slednji so predstavniki različnih organizacij, ki se pri svojem delu srečujejo s problematiko zasvojenosti, in sicer s področja otroškega varstva, osnovnih in srednjih šol, mladih, sociale, zdravstva, policije, nevladnih organizacij in občinske uprave. V MOK si štejemo v čast, da člani LAS delujejo prostovoljno. Med nalogami LAS izpostavljamo: 1) pripravo operativnega letnega programa, 2) poročanje Mestnemu svetu MOK, 3) pripravo ocene stanja na področju zlorabe drog s preventivnega in kurativnega vidika, 4) sprotne spremljanja gibanja problematike drog v občini in 5) svetovanje pri usklajevanju služb, programov, ki se ukvarjajo s preprečevanjem zlorabe drog.

Največji poudarek MOK v okviru LAS namenja preventivnim programom. Večina sredstev se nameni za sofinanciranje preventivnih programov v posameznem šolskem letu, ki jih izvajajo vrtci za starše, osnovne šole za starše in učence ter srednje šole za dijake. Pri tem LAS določi teme sofinanciranja, ki jih prilagaja glede na trenutno stanje. Prvotno so v LAS izbrali izvajalca preventivnih programov, ki je bil izvajalec za vse vrtce in šole. V praksi pa se je izkazalo, da je bolje, da vrtci in šole sami poiščejo izvajalce za delavnice za učence in dijake in izvajalce za predavanja za starše, LAS pa določi teme sofinanciranja. Trenutno sta poudarek in sofinanciranje na naslednjih temah pri delavnicah za učence in dijake: zasvojenost: alkohol, tobak, druge droge, nekemične zasvojenosti (internet, računalniške igre ipd.), krepitev duševnega zdravja (samopodoba, večine za obvladovanje svojega življenja in uspešnega soočanja z izzivi, čustvene stiske, stresne motnje, tesnoba in depresija), nasilje med vrstniki (sem spada: spletno nasilje in drugo nasilje) in motnje hranjenja. Pri predavanjih za starše pa na temo vzgoje, razvajanosti, odnosov med starši in otroki in odnosov v sodobni družini.

Od šolskega leta 2012/2013 dalje spremljamo tudi zadovoljstvo učencev, dijakov, staršev in šol z izvedenimi delavnicami in predavanji. Ocene so visoke, prav tako si vrtci in šole želijo še več predavanj in delavnic. V tabelah 1, 2, 3 in 4 podajamo zadnjo oceno in povprečno oceno desetih let.

Tabela 1: Vrtci

Šolsko leto	Ocena predavanj po mnenju staršev	Uporabnost predavanj po mnenju staršev	Ocena predavatelja po mnenju šole	Število staršev na eno predavanje	Skupno število staršev	Število vseh predavanj
2022/2023	4,85	4,66	4,95	45	362	8
Povprečje preteklih let	4,79	4,57	4,80	53	436	8

Lestvica: od 1 – nezadostno do 5 – odlično.

Vir: Mestna občina Kranj (2023)

Tabela 2: Osnovne šole (delavnice za učence)

Šolsko leto	Ocena delavnic po mnenju učencev	Uporabnost delavnic po mnenju šole	Ocena predavatelja po mnenju šole
2022/2023	4,39	4,78	4,69
Povprečje preteklih let	4,41	4,81	4,79

Lestvica: od 1 – nezadostno do 5 – odlično.

Vir: Mestna občina Kranj (2023)

Tabela 3: Osnovne šole (predavanja za starše)

Šolsko leto	Ocena predavanj po mnenju staršev	Uporabnost predavanj po mnenju staršev	Ocena predavatelja po mnenju šole	Število staršev na eno predavanje	Skupno število staršev	Število vseh predavanj
2022/2023	4,71	4,56	4,68	54	486	9
Povprečje preteklih let	4,70	4,65	4,77	59	606	10

Lestvica: od 1 – nezadostno do 5 – odlično.

Vir: Mestna občina Kranj (2023)

Tabela 4: Srednje šole (delavnice za učence)

Šolsko leto	Ocena delavnic po mnenju učencev	Uporabnost delavnic po mnenju šole	Ocena predavatelja po mnenju šole
2022/2023	4,07	4,56	4,67
Povprečje preteklih let	4,13	4,68	4,65

Lestvica: od 1 – nezadostno do 5 – odlično.

Vir: Mestna občina Kranj (2023)

Poleg navedenih programov je LAS že drugo leto zapored organizirala tudi uspešno preventivno akcijo Stop zasvojenosti. V akciji so predpreteklo šolsko leto sodelovale osnovne šole, preteklo šolsko leto pa srednje šole, kjer so dijaki in učenci tretje triade z risbami predstavili svoj pogled na preprečevanje zasvojenosti. Učenci so na risbah predstavili različne teme, kot so: stop kajenju, stop drogam, stop alkoholu in stop pretirani uporabi računalnika. Risbe so bile razstavljene v Galeriji na mestu pred Mestno knjižnico Kranj in v notranjih prostorih Mestne knjižnice Kranj. V sklopu akcije je bila organizirana tudi skupina tekačev, ki je eno leto prevzemala, drugo leto pa zavodom predajala misli na temo zasvojenosti. Poleg tega so se na stojnicah predstavili tudi različni izvajalci, ki se srečujejo s to problematiko.

LAS se zaveda tudi pomena izobraževanja strokovnega kadra. Tako je preteklo leto organizirala strokovno srečanje na temo Mladostniki in motnje hranjenja, letos pa Odnosi ter skrivnostna moč čustev in komunikacije z učenci, starši in sodelavci.

Pomen za varnost otrok in mladostnikov v MOK predstavljajo tudi Varne točke, ki je projekt Unicefa Slovenije in ki smo se mu v MOK tudi pridružili. Namenjene so otrokom in mladostnikom, saj pripomorejo k ustvarjanju ozračja večje varnosti za otroke in mladostnike v mestu, kjer primanjkuje prostorov, kamor bi se otroci lahko zatekli po pomoč in se počutili varne. Pogosto so namreč lahko otroci in mladostniki ogroženi od vrstnikov, so v stiski zaradi pritiskov v šoli, so se izgubili, ne morejo priti domov oz. v stik s starši in ne vedo, h komu bi se obrnili po pomoč. Na Varno točko se otroci in mladostniki najpogosteje zatečejo, če so žrtve nasilja med vrstniki, pa tudi, če imajo probleme v družinskem okolju, potrebujejo pomoč pri domači nalogi, obliž na rano, so pozabili ključ doma in želijo priti v stik s starši ali pa potrebujejo zgolj pozornost in prijazen pogovor. V MOK imamo poleg varne točke v prostorih občine še 16 varnih točk (trgovine, zavarovalnice, avto servis, javni zavodi).

Nadalje v MOK v okviru javnega razpisa za sofinanciranje nevladnih organizacij na področju socialnega varstva med drugim namenjamo tudi sredstva za programe za delo z zasvojenimi ter preventivne programe za ogrožene skupine otrok in mladostnikov (npr. Logout – Center za pomoč pri prekomerni rabi interneta, Zaupni telefon Samarijan, Oaza – društvo za pomoč ljudem v stiski in preprečevanju zasvojenosti). Nevladne organizacije so nepogrešljiv deležnik v okviru socialnega varstva, saj v okviru svojih pristojnosti pomagajo občanom Kranja.

Pri preventivi ne smemo pozabiti tudi številnih nevladnih organizacij, ki v MOK delujejo na področju športa in kulture. Navedene organizacije imajo namreč velik pomen tudi pri preprečevanju zasvojenosti mladih. Z njimi se pri mladih spodbuja zdrav življenjski slog, kjer se razporeditev prostega časa namesto uživanja ali eksperimentiranja drog ali čezmerne uporabe računalnikov, telefonov, televizije prerazporedi na športno in kulturno udejstvovanje.

2 Kurativni programi v Mestni občini Kranj

Tistim, ki so že zašli in imajo probleme z zasvojenostjo ali so žrtve nasilja, v MOK nudimo različne kurativne programe. Center za pomoč, terapijo in socialno rehabilitacijo deluje na Sejmišču 4 z dvema programoma, Labirint in Katapult. V programu Labirint, ki zajema sprejemni in dnevni center, potekata individualna in skupinska obravnava uporabnikov na različnih ravneh zasvojenega načina življenja (od eksperimentatorjev do dolgoletnih uživalcev psihoaktivnih snovi). Posameznikom in skupinam nudi različne oblike obravnav z raznovrstnimi pristopi dela in velikim poudarkom na individualnem svetovalno-terapevtskem delu ter delu z mladostniki. V navedenem centru omogočajo opravljanje družbeno koristnih del in izvajajo preventivne delavnice. Program hkrati predstavlja tudi testirno točko za gorenjsko regijo, kamor posameznik lahko prinese njemu neznano psihoaktivno snov in jo da v testiranje.

Stanovanjska skupina Katapult je edinstven program na področju namestitvenih programov v slovenskem prostoru, ki delujejo na področju zasvojenosti. Izstopa po svoji majhnosti, saj nudi možnost namestitve največ šestim osebam (tako za moške kot ženske). Poleg bivalnega dela programa imajo uporabniki možnost vključitve v izven bivalni del programa. V tovrstno obliko programa so vključeni uporabniki, ki

so program zaključili, njihovi svojci ter tisti, za katere bivalni del obravnave ni potreben.

Vrnitev v domače okolje tako predstavlja manjšo in manj tvegano spremembo.

Podajamo nekaj statističnih podatkov. Ker smo v letu 2023 začeli mesečno spremljati tudi podatek, koliko uporabnikov je vzpostavilo abstinenco in jo vzdržuje in se s tem uspešno vključi v vsakdanje življenje, smo se pri statistiki osredotočili na zadnje podatke letošnjega leta (tabele 5, 6 in 7).

Tabela 5: Labirint

Leto/mesec	Število uporabnikov*	Abstinenca**
2010	81	/
2015	95	/
2020	55	/
januar 2023	75	33
februar 2023	66	28
marec 2023	78	34
april 2023	75	33
maj 2023	76	40
junij 2023	63	27

* Povprečno število uporabnikov sprejemnega in dnevnega centra na mesec.

** Povprečno število uporabnikov, ki so vzpostavili abstinenco oziroma jo uspešno vzdržujejo in so se s tem uspešno vrnili v vsakdanje življenje.

Vir: Mestna občina Kranj (2023)

Tabela 6: Katapult

Leto/mesec	Število uporabnikov*	Abstinenca**
2010	6	/
2015	15	/
2020	22	/
januar 2023	26	13
februar 2023	18	9
marec 2023	18	13
april 2023	21	14
maj 2023	29	16
junij 2023	27	15

* Povprečno število uporabnikov sprejemnega in dnevnega centra na mesec.

** Povprečno število uporabnikov, ki so vzpostavili abstinenco oziroma jo uspešno vzdržujejo in so se s tem uspešno vrnili v vsakdanje življenje.

Vir: Mestna občina Kranj (2023)

MOK sofinancira tudi Reintegracijski center, ki sicer ne deluje v MOK, je pa za občane MOK pomemben. Center nudi tako bivalno kot izven bivalno obravnavo in predstavlja zadnjo fazo v obravnavi zasvojenosti od različnih psihoaktivnih snovi,

alkohola in tveganih vedenj, kot so igre na srečo, internet, hrana ipd. S programom se posameznikom nudi pomoč za lažji prehod oziroma vrnitev nazaj v družbeno okolje (tabela 7). Program je namenjen tudi svojcem oseb, ki imajo probleme z zasvojenostjo.

Tabela 7: Reintegracijski center

Leto/mesec	Število uporabnikov*	Abstinenca**
2010	4,5	/
2015	7	/
2020	9,5	/
januar 2023	9	0
februar 2023	8	0
marec 2023	10	1
april 2023	10	0
maj 2023	10	1
junij 2023	11	2

* Povprečno število uporabnikov sprejemnega in dnevnega centra na mesec.

** Povprečno število uporabnikov, ki so vzpostavili abstinenco oziroma jo uspešno vzdržujejo in so se s tem uspešno vrnili v vsakdanje življenje.

Vir: Mestna občina Kranj (2023)

Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od nedovoljenih drog (v nadaljevanju Center) deluje v Kranju v novih prostorih v pritličju Zdravstvenega doma Kranj, kar jim omogoča bolj kakovostno delo, ker se pacienti manj zadržujejo pred centrom. Problem preprodaje drog pred Centrom je tudi zato manj pereč. Občasno še vedno prihaja do problema zaradi kršenja terapevtskega dogovora, zlasti psihičnega nasilja pacientov do osebja, povzročanja materialne škode v prostorih Centra, fizičnih obračunov med pacienti, tudi v čakalnici Centra. V Centru uporabnikom nudijo pomoč v obliki informiranja, svetovanja, detoksikacije, zdravstvenih pregledov, vključno s testiranjem na viruse hepatitisa B, C in HIV, ter cepijo paciente proti hepatitisu B (tabela 8).

Tabela 8: Center za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od nedovoljenih drog

Leto	Skupno registriranih uporabnikov	Center Kranj – vključeni v substitucijski program
2022	737	191
2021	732	215
2020	719	227
2019	689	215
2018	677	224
2017	669	228
2016	664	215
2015	658	201
2014	644	215
2013	637	193
2012	630	226
2011	514	201
2010	272	185

Vir: Mestna občina Kranj (2023)

Nadalje v MOK v okviru javnega razpisa za sofinanciranje nevladnih organizacij na področju socialnega varstva med drugim namenjamo tudi sredstva za programe za delo z zasvojenimi, ki delujejo na kurativnem področju, kot so različna društva zdravljenih in anonimnih alkoholikov.

Posameznikom, ki zaradi različnih razlogov ne morejo ali ne želijo prenehati z jemanjem drog, Društvo za zmanjševanje škode zaradi drog Stigma izvaja terensko delo (zagotavlja sterilni pribor, svetuje o varnejši uporabi drog). Pomembno je ponavljanje sporočil za zmanjševanje tveganja, saj lahko pripomore do sprememb vedenja uporabnikov.

3 Stališča kurativnih programov na varnost

Center za socialno delo Gorenjska, vodja strokovnega tima Centra za pomoč, terapijo in socialno rehabilitacijo P. Kuhar (intervju, 3. 10. 2023) je podala naslednje stališče: »S programom pomagajo posameznikom, da (p)ostanejo del družbe. Uporabnike informirajo, jih spodbujajo, motivirajo za drugačno razumevanje sebe, drugih ljudi in sveta. Spodbujajo jih k sodelovanju z drugimi in jim pri tem stojijo ob strani. Verjamejo, da na ta način pripomorejo k manjšemu številu različnih izgrediv in nespoštljivega vedenja. Pogosto (vsakodnevno) obravnavajo namreč ljudi, ki so prepuščeni sami sebi, prepuščeni ulici. Najpogosteje v svojem življenju niso slišani – niti v osebnih odnosih, kot tudi v različnih organizacijah. Težko nadzorujejo svoja

čustva hkrati pa vedo, da v programu lahko dobijo podporo in pomoč, ki jo potrebujejo. Tako jim predstavljajo pomemben podporni steber, kažipot kam in kako naprej. Na tak način pa hkrati skrbijo, da ne povzročajo dodatne škode sebi in drugim ljudem.« Nekateri uporabniki, ki sicer prihajajo z roba družbe, pa se uspejo z njihovo pomočjo uspešno abstinirati, se postopoma vključujejo nazaj v lokalno okolje in veliko prispevajo k družbi. Uporabniki že tekom programa začnejo opravljati prostovoljno delo, sodelujejo v različnih akcijah širšega okolja in s tem pomagajo pri izvajanju različnih dogodkov kot pri razbijanju predsodkov na temo zasvojenosti.

Center za socialno delo Gorenjska, vodja programa Reintegracijskega centra S. Gladović (intervju, 3. 10. 2023) je podala naslednje stališče: »Uporabniki se s pomočjo bivalnega dela programa pripravijo na trezno življenje, urejajo vsa področja svojega življenja in se postopoma vključijo v družbo kot aktivni in odgovorni državljani. Posledično se v okolju zmanjšuje delež oseb, ki imajo probleme z zasvojenostjo, zmanjšujejo se kriminalna dejanja, revščina in bolezni.« V izven bivalni obravnavi lahko uporabniki, ki so že vključeni v družbo sproti rešujejo svoje stiske ter iščejo funkcionalne rešitev s strokovno pomočjo. To prispeva h kakovosti njihovih življenj, posledično tudi k varnosti in preprečevanju recidivov. Program z raznimi dejavnostmi ozavešča lokalno okolje o problematiki zasvojenosti, zmanjšuje stigmo in deluje preventivno.

Vodja Centra za preprečevanje in zdravljenje odvisnosti od nedovoljenih drog Nataša Kern, dr. med. spec. spl. med. (intervju, 1. 10. 2023) in vodja zdravstvene nege Anže Pokorn, dipl. zdravstvenik (intervju, 1. 10. 2023) sta podala naslednje stališče: »Pri zdravljenju v (uradnih) ustanovah opozarjata, da gre za zmanjševanje škode v lokalni skupnosti. S programom so zmanjšali kriminaliteto v lokalni skupnosti. Trenutno opažajo zelo nizek odstotek njihovih uporabnikov, ki so v kazenskem postopku zaradi krajev, ropov, poškodb. To pomeni, da z vključitvijo odvisnikov v program zdravljenja zagotavljajo večjo varnost za okolico in uporabnike same. V tem delu so dosegli veliko in so stvari pod nadzorom.« S čim se bo spopadalo v prihodnje, še ne vedo. Za nekatere vrste prepovedanih drog, kot je heroin, obstaja substitucijsko zdravljenje. V zadnjem času pa prihajajo številne kemijske spojine iz celega sveta, ki vdirajo v vse lokalne skupnosti. Upajo, da se bodo predvsem mladi odgovorno spopadali s skušnjavami in bodo uspešno zaježili nov val nevarnosti.

4 Zaključek

Vsekakor lahko trdimo, da so tako preventivni kot kurativni programi nujno potrebni tudi v prihodnje. Preventivne programe, ki se izvajajo po šolah in vrtcih, so visoko ocenili tako učenci in dijaki kot tudi učitelji in starši. Pri tem se izraža interes po še več preventivnih vsebinah. Prav tako so kurativni programi izjemnega pomena, da čim več uporabnikov najde pot nazaj v družbo. S programi posredno vplivamo tudi na manjše število različnih neprimernih dejanj in s tem večjo varnost. MOK bo še naprej v okviru svojih pristojnosti in zmožnosti skrbela za izvajanje tako preventivnih kot kurativnih programov in za sodelovanje služb, ki se s to problematiko srečujejo, posledično pa bo s tem bistveno prispevala k večji varnosti v lokalni skupnosti.

Literatura

Mestna občina Kranj. (2023). *Arhiv podatkov*.

